

Część I PODSTAWY PRAKSEOLOGII

1. WPROWADZENIE DO PRAKSEOLOGII

1.1. Prakseologia jako nauka o sprawności

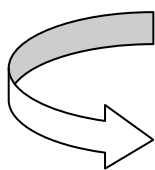
Sprawność działań, w ogólnym ujęciu, sprowadza się do robienia rzeczy we właściwy sposób i łączy trzy obszary (dziedziny) wiedzy:

prakseologia gr: *práksis, prákseos* (praktyka, czynność) + *lógos* (nauka) [59].

Według encyklopedii PWN, **prakseologia to nauka o sprawności działań**, która:

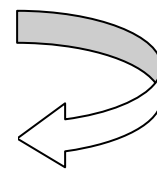
- ustala, z punktu widzenia sprawności najszersze uogólnienia, odnoszące się wszelkich form świadomego i celowego działania,
- konstruuje i uzasadnia wskazówki i postulaty dotyczące wzrostu sprawności,
- bada uwarunkowania sprawności działań z punktu widzenia skuteczności.

Po co studiować prakseologię?

aby:

- rozumieć to, co się wydarza,
- kształtować to, co się ma wydarzyć.

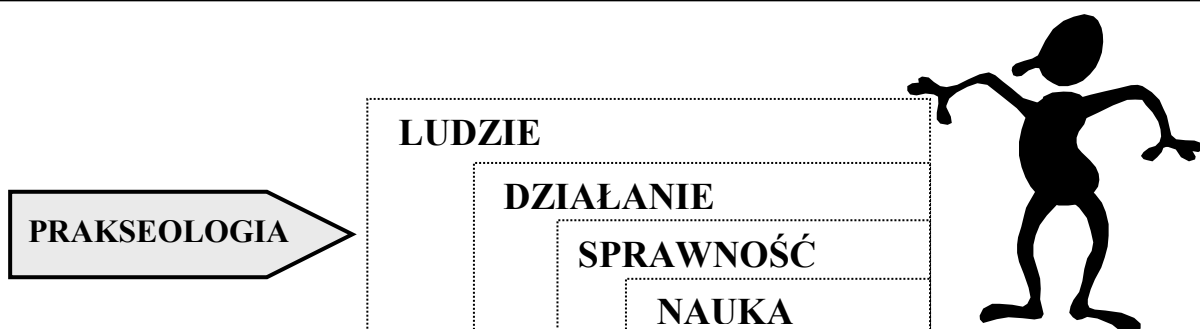

Podstawowy problem prakseologii

dotyczy zagadnienia:

Jak należy działać, by działać najsprawniej?

Jej zadaniem jest zdobywanie i uzasadnianie wskazań dotyczących tego: **Co trzeba czynić?, Co dobrze jest czynić? lub Co wystarczy czynić?**, aby w określonych okolicznościach skutecznie osiągnąć zamierzone wyniki [62].

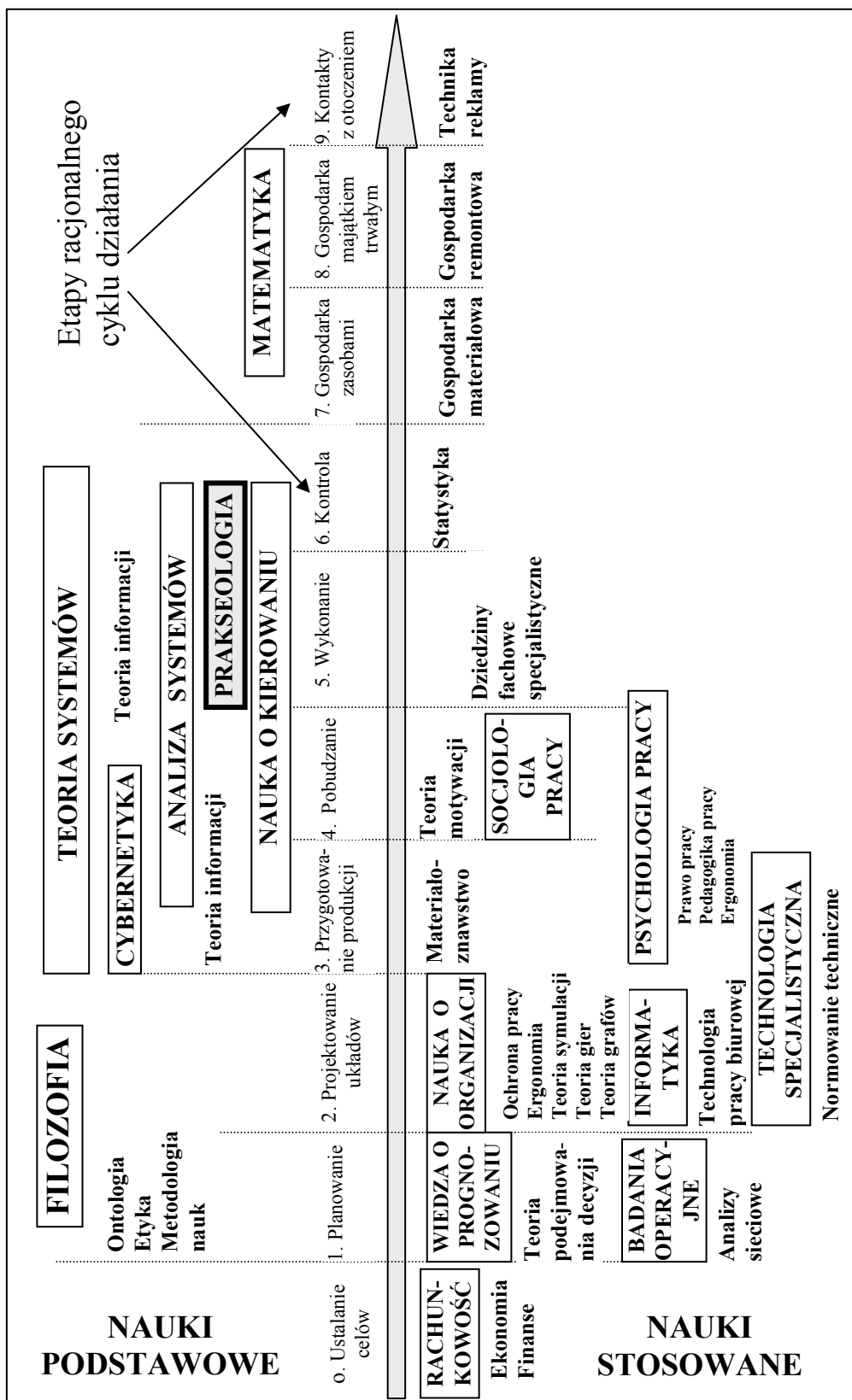

Prakseologia jest nauką, ponieważ kieruje się zasadami tworzącymi system. Jest też sztuką – dlatego, że trzeba je dobrze połączyć. Jest także umiejętnością, ponieważ nie jest czymś mechanicznym.

Prakseologia to nauka o „sztuce życia i działania” [109].

1.2. Miejsce prakseologii wśród innych nauk

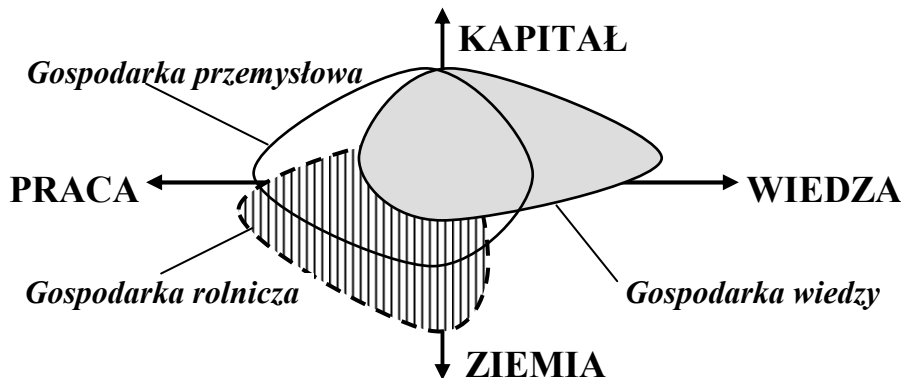
Prakseologia znajduje swoje miejsce wśród nauk podstawowych, jako dyscyplina pośrednia pomiędzy analizą systemów i nauką o kierowaniu – tab.1 [78].

Tab.1. Miejsce prakseologii wśród innych nauk dotyczących procesów działania [78]

1.3. Potrzeba wiedzy prakseologicznej

Jednym z aspektów przemiany we współczesnych społeczeństwach jest istotna ewolucja roli wiedzy i procesów uczenia się w działaniach gospodarczych – rys. 1 [22].

Rys. 1. Wzrost znaczenia wiedzy we współczesnej gospodarce [22]

„Wiedza to potęga” – stwierdził angielski filozof Francis Bacon, podkreślając praktyczne korzyści płynące z wiedzy. Aż 400 lat zajęło ludzkości odkrycie tego, co chciał przekazać, i zrozumienie rzeczywistego znaczenia tych słów! Prawdopodobnie główną przyczyną była duża przestrzeń dzieląca nauki filozoficzne od problemów gospodarczych i funkcjonowania przedsiębiorstw.

Ogólnie rzecz biorąc wiedzę można identyfikować jako [116]:

- **wiedzę o rzeczach lub obiektach** (faktach), która jest domeną filozofii,
- **wiedzę o tym, jak wykorzystać rzeczy** (procesy), która jest domeną technologii,
- **wiedzę o działaniu ludzi i rzeczy**, stanowiącą obszar zainteresowania prakseologii.

U podłoża prakseologii leży termin *praxis*, który odnosi się wyłącznie do czynności praktycznej człowieka. Już w starożytnej filozofii znane były trzy zasadnicze typy wiedzy człowieka, wyrażane greckimi terminami: *empeiria* (doświadczenie), *thēoria* (teoria) i *prāxis* (praktyka). Pojęcie *praxis* wyraża więc właściwy tylko istocie ludzkiej sposób poznania (episteme) i działania (praktyki) [63].

W praktycznym procesie działania (pracy) biorą udział trzy podstawowe grupy czynników [109]:

- *człowiek*,
- *narzędzia pracy*,
- *przedmioty pracy*.

Sprawność człowieka, a w szczególności prawidłowość i tempo odbioru informacji, trudność i szybkość decyzji oraz dokładność wykonywania zadań, wpływa na efekt działań gospodarczych. Warunkiem sprawności i wysokiej efektywności tego procesu jest możliwe najlepsze dostosowanie pracy i jej warunków do człowieka. Każdy człowiek ma inne zdolności – wyznaczone przez cechy anatomiczne, oraz umiejętności – zależne w dużej mierze od posiadanej wiedzy [11].

Wiedza sama w sobie to nie wszystko. Znane są organizacje, których pojedynczy członkowie to niesamowicie mądrzy i inteligentni ludzie, ale firma, w której pracują, nie zarabia. Jako przykład niech posłuży np. uniwersytet i firma Mac Donald. Uniwersytet zatrudnia wielu mądrych ludzi i każdy z nich przewyższa wiedzą pracowników firmy Mac Donald, jednak to właśnie ta druga firma odnosi sukces rynkowy m.in. dzięki swej wiedzy upraktycznionej. W pierwszym przypadku jest to bowiem wiedza teoretyczna, poszukująca odpowiedzi na pytania „co to jest?” i „dlaczego tak jest?”, a w drugim przypadku jest to wiedza proceduralna, dająca odpowiedź na pytanie: „jak to zrobić?”. Wiedza ta jest podstawą fachowości i szansą na lepsze życie człowieka, bo:

„Jak człowiek ma fach w rękach, to nie pęka o swój los”

(J. Kofta, S. Fridman)